

Vergaderjaar 2015–2016

29 754

Terrorismebestrijding

Nr. 341

VERSLAG VAN EEN WERKBEZOEK VAN EEN DELEGATIE UIT DE VASTE COMMISSIE VOOR VEILIGHEID EN JUSTITIE AAN MAROKKO VAN 18 TOT EN MET 21 OKTOBER 2015 INZAKE TERRORISMEBESTRIJDING

Vastgesteld 4 december 2015

Een delegatie van de vaste commissie voor Veiligheid en Justitie uit de Tweede Kamer der Staten-Generaal heeft van 18 tot en met 21 oktober 2015 een werkbezoek gebracht aan Marokko in het kader van terrorismebestrijding. Nederland en Marokko zullen de komende tijd intensief samenwerken als co-voorzitter van het Global Counter Terrorism Forum (GCTF).

De delegatie heeft gesprekken gevoerd met een aantal Ministers, de voorzitters van de commissies buitenlandse zaken en binnenlandse zaken uit het Marokkaanse parlement en ngo's. Daarnaast heeft zij bezoeken gebracht aan het Bureau Central des Investigations Judiciaires (de inlichtingendienst), een vluchtelingenopvang en het imamopleidingsinstituut.

Gedurende de reis is de delegatie inhoudelijk ondersteund door de Nederlandse ambassadeur te Rabat de heer R.G. Strikker, zijn plaatsvervanger mevrouw K. Schepers en de tweede politiek secretaris de heer M. van der Kolk.

De Nederlandse delegatie bestond uit de Tweede Kamerleden mevrouw L. Ypma (PvdA), voorzitter van de vaste commissie voor Veiligheid en Justitie, alsmede de leden Van Wijngaarden (VVD), Marcouch (PvdA), Recourt (PvdA), Kooiman (SP) en Oskam (CDA).

De delegatie werd ambtelijk ondersteund door mevrouw A.E.A.J. Hessing-Puts, waarnemend griffier van de vaste commissie voor Veiligheid en Justitie van de Tweede Kamer.

De Nederlandse delegatie brengt als volgt verslag uit van haar bevindingen.

Zondag 18 oktober 2015

Bij aankomst op de luchthaven van Casablanca werd de delegatie ontvangen door de ambassadeur en de tweede politiek secretaris. De

delegatie heeft vervolgens een bezoek gebracht aan de Hassan II moskee in Casablanca alwaar een rondleiding werd verzorgd.

Aansluitend is de delegatie doorgereden naar Rabat alwaar de delegatie in een informeel diner door de ambassadeur en de tweede politiek secretaris is gebriefd over de actuele politieke, economische, financiële en sociale situatie in Marokko en het inhoudelijke programma van het werkbezoek.

Marokko is een onafhankelijke staat sinds 2 maart 1956 en onderverdeeld in vijftien regio's. Marokko is een constitutionele monarchie. Sinds 30 juli 1999 is Koning Mohammed VI in functie als staatshoofd. Minister-President Benkirane is sinds 29 november 2011 in functie als regeringsleider. In 2010 vierden Nederland en Marokko 400 jaar economische betrekkingen.

Het Marokkaanse parlement bestaat uit twee kamers, te weten een kamer van adviseurs bestaande uit 90 tot 120 zetels (indirect gekozen) en een kamer van vertegenwoordigers van 395 zetels waarvan 60 gereserveerd voor vrouwen en 30 voor jongeren (tot 30 jaar). Er zijn 30 politieke partijen in Marokko.

Maandag 19 oktober 2015

Bezoek Parlement

De delegatie heeft een kort bezoek gebracht aan de plenaire zaal in het parlement. Daarna vond een gesprek plaats met de voorzitters van de commissie Buitenlandse Zaken, Islamitische Zaken en Marokkanen in het buitenland en van de commissie Binnenlandse Zaken.

Er is gesproken over de ontwikkelingen sinds 2011, de nieuwe constitutie waarin meer aandacht is voor vrouwen en mensenrechten in algemene zin, het religieuze conflict en de sturing op een gematigde (Malekitische) islam (via scholing, ook in de moskee). Er werd aangegeven dat jihad-strijders buitenstaanders zijn. Dit past niet binnen de gematigde islam die in Marokko wordt nagestreefd. Terrorisme moet heel nadrukkelijk worden bestreden. Scholing en cultuur spelen daarbij een belangrijke rol. Helaas is het budget voor cultuur erg laag. Slechte organisatie en werkloosheid zijn een voedingsbodem voor terrorisme.

Bezoek Ministerie Binnenlandse Zaken

Op het Ministerie van Binnenlandse Zaken is een gesprek gevoerd met de directeur algemene zaken, migratie en grensbewaking en de directeur internationale samenwerking.

Sinds de aanslagen in 2003 wordt meer aandacht besteed aan deradicalisering. Dat gebeurt met behulp van de islam die zeer goed georganiseerd en gestructureerd is. Veel moskeeën zijn tegenwoordig voorzien van installaties waarmee van afstand kan worden meegekeken. Ook zijn er steeds meer vrouwelijke predikers, die overigens niet het vrijdaggebed leiden. Geprobeerd wordt in gesprek te gaan met salafisten en jihad-leiders. Door samen te werken kunnen structuren worden ontmanteld en wordt voorkomen dat de jeugd erin belandt. Getracht wordt de jeugd meer in de politiek te betrekken. Zo zijn er 30 zetels voor jongeren gereserveerd in de kamer van vertegenwoordigers.

Lunchgesprek commissievoorzitter Buitenlandse Zaken

De delegatie heeft een lunch aangeboden gekregen van de commissievoorzitter Buitenlandse Zaken. Dit gaf de delegatie de gelegenheid in

informele setting nader kennis te maken en op informele wijze nader met elkaar te spreken.

Gesprek onderminister Buitenlandse Zaken

Op het Ministerie van Buitenlandse Zaken is gesproken met de onderminister van Buitenlandse Zaken, een van de zes vrouwelijke, van in totaal 38 kabinetsleden. Er is gesproken over de Marokkaans-Nederlandse samenwerking in het GCTF waar alle experts bij elkaar gebracht worden om het wereldwijde probleem aan te pakken om nog meer cellen te ontmantelen. Dit kan door het uitwisselen van informatie, migranten te accepteren en te laten integreren. Er vindt een dagelijkse uitwisseling van informatie plaats tussen Marokko en Europol. Volgens de onderminister moet er meer samengewerkt worden met Europese organisaties. Daarnaast spelen sociale media een cruciale rol. Aangegeven wordt dat dit moeilijk is te beheersen.

Gesprek Minister Habous en Islamitische Zaken

De Minister Habous en Islamitische Zaken is een onafhankelijke Minister, niet gelieerd aan een politiek partij, direct aangesteld door de Koning. Hij is verantwoordelijk voor de imamopleidingen die overigens nog maar sinds twaalf jaar zijn ingesteld. Voorheen vond scholing via privéscholen plaats. Er bestaat volgens de Minister een sociale behoefte aan het geloof. Als mensen geen verbondenheid voelen vluchten ze in het geloof of een idealisme.

Aangegeven wordt dat overeenstemming is over de basisbeginselen van de islam maar dat daarbinnen nuances zijn. 90% van de moslims praktiseert de gematigde islam, zoals die de Marokkaanse regering ook voor ogen staat. Moslimterroristen hanteren een letterlijke uitleg van de islam. Training van imams is het begin van het proces.

Diner residentie

Op de residentie vond een diner plaats met de secretaris-generaal van de Rabita Mohammedia des Oulémas. Dit is een organisatie die gelieerd is aan het Ministerie van Islamitische Zaken, die onderzoek doet naar religieuze teksten en onduidelijkheden in de Koran interpreteert. Ook aanwezig was de voorzitter van de Marokkaanse Nationale Mensenrechtenraad (CNDH). Het was een zeer open gesprek waarbij ook is gesproken over het rapport van Amnesty International «Shadow of impunity. Torture in Morocco and Western Sahara» van mei 2015 over martelingen en onmenselijke behandelingen in gevangenissen en de recentelijke aankondiging van Marokko dat Human Rights Watch niet meer welkom is in dit land. De voorzitter van de Nationale Mensenrechtenraad stelde dat Marokko nog een lange weg te gaan heeft, maar dat voor hervormingen en respect voor mensenrechten al vijftien jaar veel aandacht is en dat Marokko per saldo veel vooruitgang heeft geboekt.

Dinsdag 20 oktober 2015

Bezoek inlichtingendienst

Het Bureau Central des Investigations Judiciaires (BCIJ) is opgericht na de aanslagen in 2003. Deze inlichtingendienst is ervan overtuigd dat daarmee ernstige aanslagen zijn voorkomen. Er wordt gestreden tegen terrorisme, voor binnenlandse- en buitenlandse veiligheid, tegen vervalsing van geld, wapensmokkel en georganiseerde criminaliteit. Er wordt al samengewerkt met Nederland, waardoor een aanslag op de politie in Nederland in oktober 2014 werd voorkomen. De hoop wordt uitgesproken dat het

bezoek van de Nederlandse parlementaire delegatie een voorbode is voor nog betere samenwerking tussen beide landen en dat ervaringen kunnen worden uitgewisseld.

Marokko zou graag actiever optreden in Europol. BCIJ stelt voor de omringende landen (buiten Europa, grenzend aan de Middellandse Zee) hierin te laten deelnemen.

Aangegeven wordt dat goede samenwerking plaatsvindt met andere Afrikaanse landen, wat belangrijk wordt gevonden in de strijd tegen terrorisme, maar dat de relatie met Algerije helaas is verstoord. Rechts-hulpverzoeken kunnen door goede relaties, ook met Nederland sinds het verdrag in 2012, gemakkelijk worden afgedaan.

In Marokko vindt geen democratische controle plaats op het werk van de veiligheidsdienst zoals dat in Nederland gebruikelijk is. De officier van justitie speelt in belangrijke rol in zowel de uitvoering als de controle.

Gesprek Minister Marokkanen in het buitenland en migratie

De Minister geeft aan dat Marokkanen in het buitenland moeten deelnemen in die samenleving en daaraan een bijdrage moeten leveren. Integratie in die samenleving is belangrijk, ook voor Marokko. Scholing speelt een belangrijke rol, aangezien preventie daar begint. Er moet ook zicht worden gehouden op de jeugd. Tegelijkertijd moeten Nederlandse Marokkanen ambassadeur zijn van hun herkomstland, maar ze moeten meedoen in Nederland en daar succesvol zijn. Gebrek aan kennis creëert angst. Daar moet aan gewerkt worden.

Marokko heeft naar schatting 45.000 hoofdzakelijk sub-Sahara migranten en ongeveer 2500 Syrische vluchtelingen. Daarmee is de migratiedruk op Marokko relatief gering. Marokko is niet langer alleen een doorgangsland voor migranten maar ook een bestemmingsland geworden.

Om die reden is in 2013 een nieuw migratiebeleid opgezet waarmee migranten geregulariseerd kunnen worden. Ruim 18.000 migranten zijn inmiddels geregulariseerd, over 900 andere gevallen word nog deze maand een beslissing genomen. Anderen willen niet geregulariseerd worden omdat ze niet willen blijven.

Bezoek vluchtelingenopvang

De delegatie kreeg een rondleiding door het centrum dat vooral mensen uit noordelijk Afrika opvangt. Er werd gesproken met vluchtelingen, en vertegenwoordigers van de Fondation Orient Occident, de Internationale Organisatie voor Migratie, Caritas, Gadem en de UNHCR. In deze gesprekken werd onder anderen ingegaan op de behoefte aan taalonderwijs, gezondheidszorg en werkvoorzieningen.

Bezoek Instituut Mohammed V imamopleiding

De delegatie heeft een rondleiding gekregen door het opleidingsinstituut voor imams. Imams worden door de staat opgeleid. Dit betekent dat in Marokkaanse moskeeën wordt gepredikt wat vanuit het Ministerie van Islamitische Zaken komt. Met gedegen kennis van de islam wordt door de Raad van Islamitische Geleerden gepoogd extremistische boodschappen te ontcrachten. Ook imams uit andere delen van de wereld, maar vooral uit Afrika worden hier opgeleid ten behoeve van de effectiviteit van de anti-extremistische aanpak. Zo zijn er honderden studenten uit Mali, Ivoorkust, Guinée en ook Frankrijk. Frankrijk en Marokko hebben een akkoord gesloten over het opleiden van Franse imams in Marokko. Ook heeft de delegatie gezien dat er op het instituut aparte klassen zijn waarin vrouwen worden opgeleid, zoals eerder duidelijk werd tijdens het gesprek op het Ministerie van Binnenlandse Zaken.

Gesprek Minister van Justitie

De delegatie heeft tijdens het gesprek aandacht gevraagd voor de mensenrechten in Marokko. Ook kwam in het gesprek het voorgenomen bezoek van de Marokkaanse Minister van Justitie aan Nederland (begin december) aan de orde. De Minister gaf aan blij te zijn met het geplande bezoek en zeer geïnteresseerd te zijn in de Nederlandse organisatie van de rechtspraak, de verhouding tussen de magistratuur en het Ministerie van Justitie en de Nederlandse inspanningen om de rechtspraak te moderniseren en te digitaliseren. Marokko heeft overigens al een digitaal zaakverwerkingssysteem. Via een e-justice app zijn rechtszaken te raadplegen.

Verder werd aangegeven dat Marokko de wetgeving zoveel mogelijk in overeenstemming probeert te brengen met die van de EU-lidstaten, maar zijn sommige westerse aspecten (zoals het verbod op polygamie en het toestaan van homoseksualiteit) vooralsnog een brug te ver.

Receptie residentie

Tijdens een receptie op de residentie werd de delegatie in de gelegenheid gesteld op eigen gelegenheid in gesprek te gaan met vertegenwoordigers van non-gouvernementele organisaties en deelnemers aan het Matra Sud programma (rechters en officieren van justitie uit de Noord-Afrikaanse landen).

Woensdag 21 oktober 2015

Vertrek vanuit Rabat naar vliegveld Casablanca voor terugvlucht naar Amsterdam.

De voorzitter van de delegatie,
Ypma

De griffier van de delegatie,
Hessing-Puts